

สันติ เล็กสุขุม. (2554). ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย (ฉบับย่อ). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ.. (2515). พระคิวนาฏราชในศิลปะลพบุรี. กรุงเทพฯ : พิมพ์เศศ.

_____. (2510). ศิลปะสมัยลพบุรี. พระนคร : กรมศิลปากร.

_____. (2539). ศิลปะในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว.. (2542). ปราสาทหินและทับหลัง. กรุงเทพฯ : สตาร์ปริ้นท์.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์สนับสนุนทุนการวิจัย

- เรื่อง ศิลปะลพบุรีที่มีอิทธิพลต่อดนตรีนาฏศิลป์ไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556
- เรื่อง การสร้างสรรค์ชุดการแสดงโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์: ระบำนาฏสุรางค์

พระปรารักษ์สามยอด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ

- ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะลพบุรี นางพุลศรี จีบแก้ว
- ผู้ประพันธ์คำร้อง นายสมชาย ฟ่อนรำดี
- ผู้ประพันธ์ทำนองเพลง นายณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น
- ผู้สร้างสรรค์ระบำนาฏสุรางค์พระปรารักษ์สามยอด จำนวน 14 ท่าน ได้แก่

นางสาวชญาพร หลายเจริญ	นายชานนท์ อนันต์สูง
นางสาวจุฑามาศ เจริญวงษ์	นางสาวจุฑารัตน์ แดงเจริญ
นายชัยกิจ ช่างต่อ	นายพีระพงษ์ เตียนจันทิก
นางสาวพรพรรณ ผิวเผือด	นางสาวภารดา ปัญญา
นางสาววิรัช เปี้ยนสกุล	นางสาวสุภาภรณ์ เฉื่อยนอก
นางสาวสมณทิพย์ เทพอินทร์	นางสาวหนึ่งฤทัย มะลิทอง
นางสาววรารัตน์ ชื่นจิตร	นางสาวนันทนา คล้ายมณี

และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิตามรายชื่อที่กล่าวไว้ในเอกสารอ้างอิง และที่มีได้ระบุนามไว้ในบทความนี้ ที่ผู้เขียนนำแนวคิด และ/หรือ ข้อความบางตอนจากผลงานของท่านมาใช้

การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำเยื่อเคยราย่อง”
THE INVENTION OF YUEA KUEAY RAYONG DANCE

ประกิจ พงษ์พิทักษ์*

PRAKIT PONKPITAK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิ ของหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง นำมาสู่การสร้างสรรค์ชุดการแสดง ระบำเยื่อเคยราย่อง วิธีการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา การสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิของกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก โดยแบ่งกลุ่มการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคยหรือกะปิของหมู่ที่ 3 โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มที่ชัดเจน การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบเครื่องมือและข้อมูลตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำองค์ความรู้มาสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดง ระบำเยื่อเคยราย่อง ผลการวิจัยพบว่า การทำเยื่อเคยหรือกะปิของกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก มีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลากว่า 100 ปี จากบรรพบุรุษจนกลายมาเป็นสินค้าพื้นเมืองที่สร้างชื่อเสียงมายาวนาน โดยใช้วัตถุดิบกุ้งเคียวมาทำเป็นกะปิ พบมากในบริเวณทะเลของจังหวัดระยอง แหล่งการทำกะปิที่มีชื่อเสียงมีอยู่หลายแห่ง โดยเฉพาะตำบลหนองละลอก ซึ่งผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์ของการทำเยื่อเคยหรือกะปิของกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่ที่ 3 มาสร้างสรรค์ขึ้นเป็นกระบวนท่ารำ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 สะท้อนวิถีทำเยื่อเคยชาวระยอง ช่วงที่ 2 ร่วมปรองดองสืบสานภูมิปัญญา และช่วงที่ 3 สุขชื่นตาฟ้าเพ็ญราวงชาวระยอง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ ชื่อเพลง ระบำเยื่อเคยราย่อง ด้านการประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย ได้ศึกษาการแต่งกายของชาวระยองในอดีตมาสร้างเป็นเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การแสดง ใช้ระวะ ไทเคลือบดินเผา กระบุงใส่เคย กระซอนเกะน้ำเคย กระจาดใส่เคย และผลิตภัณฑ์กะปิสำเร็จรูป

คำสำคัญ : เยื่อเคย, ราย่อง

* ครุชานาญการ วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
Chanthaburi College of Dramatic Arts, Bunditpattanasilpa Institute

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the history and the process of making Yuakhoei or Kapi at Moo 3 Nonglalo Sub-District, Ban Khai District, Rayong Province, 2) to create a performance called Rabam Yuakhoeirayong. The data for this research were from documents, books, textbooks and interviews with the local scholars and the experts about the history and the making process of Yuakhoei or Kapi. The data were analyzed to get the knowledge used to create Rabam Yuakhoeirayong performance. The results of this research revealed that Yuakhoei or Kapi making process at this area was inherited more than 100 years. It has become the famous local product made from krill or small shrimp that could be found in Rayong Province. The identity of making Yuakhoei or Kapi of Nonglalo District was applied to choreograph the dance which was divided into 3 phases. The first reflected Yuakhoei making process, the second showed the folk wisdom's inheritance and the third showed the people's happiness. The music which was newly composed called Rabam Yuakhoei Song. The invention of costumes was influenced by the dressing style of Rayong people in the past. The instruments for performing were Rawa, pottery-jars, basket and colander to pour out the water, pannier and Kapi in the containers.

Keywords: Yuakhoei, Rayong

บทนำ

ประชากรของจังหวัดระยองที่นิยมประกอบอาชีพการทำประมงมีการนำวัตถุดิบซึ่งได้จากท้องทะเลในเขตจังหวัดระยอง เช่น กุ้ง ปู ปลา เคย ฯลฯ ซึ่งเคยชาวระยองมักนิยมมาใช้ทำเครื่องปรุงเพื่อใช้ประกอบอาหารในลักษณะของอาหารคาวและอาหารหวาน โดยทั่วไปเรียกว่า “กะปิ”

กะปิ เป็นผลิตภัณฑ์อาหารทะเลพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงมานานของจังหวัดระยอง กล่าวกันว่ากะปิที่ดีนั้นจะต้องเป็นกะปิของตำบลกร่ำ อำเภอแกลง เป็นกะปิที่ทำมาจากเคยหรือกุ้งเคย ซึ่งเป็นสัตว์น้ำเค็มชนิดหนึ่งคล้ายกุ้งแต่ตัวเล็กมาก เปลือกใสบาง ด้วยเหตุนี้กะปิจึงเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า “เยื่อเคย” กะปิที่ดีจะต้องทำจากเคยน้ำลึก เพราะตัวใหญ่ใส

ไม่มีลูกปลาปน กะปิของเมืองระยองนั้น สันนิษฐานว่าคงจะทำมาแล้วไม่น้อยกว่า 200 ปี จะเห็นได้ว่าเมื่อ พ.ศ. 2419 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสจังหวัดระยอง แล้วได้เสด็จไปทอดพระเนตรการทำกะปิที่บริเวณคลองกรุน (บริเวณบ้านเพในปัจจุบันนี้)

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการทำเยื่อเคยหรือกะปิของจังหวัดระยอง ซึ่งมีขั้นตอนในการทำกล่าวไว้ในสำเนาพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องระยะทางเสด็จประพาสเมืองจันทบุรี และเหตุที่การทำเยื่อเคยหรือกะปิในจังหวัดระยอง พบว่า มีแหล่งที่มีชื่อเสียงในด้านการทำกะปิอยู่อย่างมากมาย อาจกล่าวได้ว่า แทบทุกพื้นที่ของจังหวัดระยองมีการทำเยื่อเคยหรือกะปิเพื่อใช้ในครัวเรือน และบางครั้งก็นำมาเป็นสินค้าพื้นเมืองเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน เช่น บ้านกร่ำ บ้านปลา บ้านค่าย บ้านชากกระโดน บ้านหลังเขา บ้านปากน้ำแหลมเจริญ บ้านแหลมแม่พิมพ์ บ้านชุมแสง บ้านฉาง บ้านเพ บ้านกันอ่าว บ้านปากน้ำประแสร์ บ้านหนองบัว และบ้านหนองละลอก ซึ่งอัตลักษณ์ด้านภูมิปัญญาในการทำเยื่อเคยหรือกะปินี้ จึงเป็นสูตรตำรับเฉพาะของเครื่องปรุงรส ที่สร้างชื่อเสียงมายาวนานเคียงคู่กับน้ำปลาแท้ของเมืองระยอง

การแสดงชุดนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงกรรมวิธี และขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิเมืองระยอง เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดระยอง ด้านการประกอบอาชีพการทำเยื่อเคยหรือกะปิ มีรูปแบบการทำอย่างเป็นขั้นตอนสามารถพบเห็นได้จากชาวบ้านหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ที่มีกอกออกไปใส่เคยหรือช้อนตัวเคยในเวลาเช้าที่ทะเล ซึ่งมีระดับความลึกของน้ำทะเลประมาณหน้าอกของคนใส่เคย เพื่อจะได้เคยที่ไม่ติดทรายและสิ่งสกปรกติดตามากับตัวเคย โดยสามารถใส่เคยได้ตลอดฤดูกาลที่ไม่มีลมมรสุม ชาวบ้านนำเคยมาแปรรูปจนกลายเป็นกะปิ ในอดีตจะอัดเนื้อกะปิที่ได้ในโหนดินเผาเคลือบขนาดต่าง ๆ ปัจจุบันรูปแบบผลิตภัณฑ์ได้มีวิวัฒนาการของการบรรจุภัณฑ์ที่แตกต่างไปจากเดิม ให้มีความสะดวกในการพกพา และการนำไปใช้เพื่อเป็นของฝาก ของที่ระลึก ส่วนมากจะบรรจุลงในภาชนะพลาสติกทรงกลมขนาดต่าง ๆ ซึ่งเป็นการถนอมอาหาร และส่งเสริมสินค้าพื้นเมืองของจังหวัดระยองด้าน “หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล”

จากสภาพภูมิหลังดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปินำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดงในลักษณะที่เรียกว่า “ระบำ” ตามรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ สืบสาน ถ่ายทอด และนำไปแสดงออกสู่สาธารณชนในวงที่กว้างขึ้นในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ตลอดจนเผยแพร่สู่ต่างประเทศตามลำดับ เพื่อเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา

ท้องถิ่นที่สื่อถึงวิถีชีวิตชาวประมงของจังหวัดระยอง รวมถึงกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
- 2. เพื่อสร้างสรรค์ชุดการแสดง ระบายเยื่อเคยราย้อง

วิธีการศึกษา

การวิจัยสร้างสรรค์ เรื่อง การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบายเยื่อเคยราย้อง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง นำมาสู่การสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดง ระบายเยื่อเคยราย้อง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

การศึกษาเอกสารจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง นำมาสู่การสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดง ระบายเยื่อเคยราย้อง

- 2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้ดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและท้องถิ่น ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นจังหวัดระยอง โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการทำเยื่อเคยหรือกะปิ ในด้านของประวัติความเป็นมา อัตลักษณ์ วิถีชีวิตของชาวประมงจังหวัดระยอง การแต่งกายของชาวระยอง อุปกรณ์ประกอบการทำ ตลอดจนขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง และความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสรรค์ ได้แก่

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำเยื่อเคยหรือกะปิ (จำนวน 8 คน) โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ตามที่ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้

- ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าส่วนราชการ เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและท้องถิ่น ทำหน้าที่บริหารจัดการงานด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นจังหวัดระยอง ส่งเสริมการอนุรักษ์ สืบสาน ทำนุบำรุงให้คงอยู่ และรวมถึงการให้เงินทุนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด คือ

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1. นายดำริห์ การควรคิด	วัฒนธรรมจังหวัดระยอง (9)
2. นายชูชาติ อ่อนเจริญ	ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานระยอง
3. นายทวนธง คำมีศรี	ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง
4. นายเฉลียว ราชบุรี	ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดระยอง
5. นายปราโมทย์ ฉันทมิตร	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองละลอก
6. นายอานนท์ เมธินันท์ชัย	กำนันตำบลหนองละลอก
7. นายนิยม สุนทรนอม	ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหนองละลอก
8. นายสมลักษณ์ แก้วชิงดวง	หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์ (พัฒนาการจังหวัดระยอง)

2.2 การสัมภาษณ์กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง (จำนวน 4 คน) โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้

- เป็นผู้มีความชำนาญการด้านการทำเยื่อเคยหรือกะปิ มาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไป และยังคงทำอาชีพเสริมนี้อยู่ในปัจจุบัน
- เป็นผู้มิมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ดังนี้

กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคยหรือกะปิ ในพื้นที่หมู่ที่ 3 ประกอบด้วย

1. นางอิม จิตบรรจง	อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 3
2. นางสะอาด ทัดไธสง	อายุ 76 ปี บ้านเลขที่ 41/7 หมู่ที่ 3
3. นางจรัญ พงษ์พิทักษ์	อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ที่ 3
4. นางจิรวรรณ อุ่มสุข	อายุ 49 ปี บ้านเลขที่ 34/4 หมู่ที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยสร้างสรรค์ชุดการแสดง ระบายเยื่อเคียวย่อง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) มีทั้งแบบสัมภาษณ์เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ที่ได้แบ่งไว้ตามเกณฑ์เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสร้างสรรค์ คือ

1.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้เกี่ยวกับการทำเยื่อเคียวหรือกะปิ (จำนวน 8 คน) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended) มี 4 ข้อ คือตำแหน่งหน้าที่ของผู้ให้สัมภาษณ์และประสบการณ์ ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสรรค์ผลงานชุดระบายเยื่อเคียวย่อง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended) มี 9 ข้อ

1.2 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคียวหรือกะปิ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง (จำนวน 4 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended) มี 5 ข้อ คือ ประวัติข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการทำเยื่อเคียวหรือกะปิ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended) มี 6 ข้อ

2. แบบสังเกต (Observation) มีทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non-Participant Observation) ใช้สังเกตกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคียวหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

2.1 แบบมีส่วนร่วม คือ การเข้าไปทำเยื่อเคียวหรือกะปิ กับกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 4 ครั้ง คือ วันที่ 15 พฤษภาคม 2557, วันที่ 21 พฤษภาคม 2557, วันที่ 29 พฤษภาคม 2557 และวันที่ 7 มิถุนายน 2557 ณ บ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคียวหรือกะปินางจรรย์ พงษ์พิทักษ์ บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

2.2 แบบไม่มีส่วนร่วม คือ การไปสังเกตร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน “หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล ตำบลหนองละลอก” ณ บ้านคุณลออ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ของตำบลหนองละลอก จำนวน 4 ครั้ง เพื่อสังเกตและบันทึกภาพเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชน ความนิยมและความต้องการของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหนองละลอก

ส่วนของวัสดุอุปกรณ์ภาคสนาม ในการศึกษาข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล คือ กล้องวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง สมุด ปากกา ดินสอ เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลมากที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

เครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง และเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นตามเนื้อหา (Content Validity) แก้ไขการใช้ภาษา ทั้งนี้ มีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

1. นางสาวผ่องพรรณ เมตตา	ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี
2. นางเพ็ญเพ็ชร คมขำ	หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์
วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี
3. นางสาวปิยาภรณ์ ประเสริฐ	คณะทำงานงานอนุรักษ์สร้างสรรค์และวิจัยศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2557

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งบางครั้งอาจทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงใช้การตรวจสอบข้อมูลที่ได้เพื่อให้สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้า ด้านข้อมูลโดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสารวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกัน แล้วจะได้ผลเหมือนกัน โดยมีผู้ตรวจสอบข้อมูลจำนวน 3 คน คือ

1. นางรจนา พวงประยงค์	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (ละคร)/ศิลปินแห่งชาติ
สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-ละคร)
ปีพุทธศักราช 2554
(ตรวจสอบการประดิษฐ์ทำรำที่มีความสอดคล้องกับท่าทางของภูมิปัญญาท้องถิ่น) |
|-----------------------|---|

2. นายเฉลียว ราชบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดระยอง (ตรวจสอบประวัติความเป็นมาการทำเยื่อเคยหรือกะปิในจังหวัดระยอง และการแต่งกายตามรูปแบบของชาวระยองในอดีต)
3. นางอิม จิตบรรจง ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคยหรือกะปิ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง (ตรวจสอบลักษณะท่าทางของการทำเยื่อเคยหรือกะปิและลักษณะของเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

- นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกภาพ บันทึกเสียง และจากการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรมาถอดเนื้อหาและผู้วิจัยทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง
- นำข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended) นำมาวิเคราะห์และสรุปความเป็นเชิงพรรณนา
- นำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับบทสัมภาษณ์ในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาวิเคราะห์และสรุปความเป็นเชิงพรรณนา
- นำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับบทสัมภาษณ์ในกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเยื่อเคยหรือกะปಿನำมาวิเคราะห์และสรุปความเป็นเชิงพรรณนา
- นำข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม มาวิเคราะห์ขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง นำมาสู่การสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดง ระบายเยื่อเคยราย้อง โดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งาน ดังนี้ ทฤษฎีการสร้างสรรค์การแสดง ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว ทฤษฎีทัศนศิลป์ เพื่อนำผลการศึกษาไปเขียนรายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์ชุดการแสดง ระบายเยื่อเคยราย้อง

ผลการศึกษา

จากการวิจัยได้ทราบว่า ประชากรของจังหวัดระยองที่นิยมประกอบอาชีพการทำประมง มีการนำวัตถุดิบซึ่งได้จากท้องทะเลในเขตจังหวัดระยอง เช่น กุ้ง ปู ปลา เคย ฯลฯ ซึ่งเคยชาวระยองมักนิยมนำมาใช้ทำเครื่องปรุงเพื่อใช้ประกอบอาหารในลักษณะของอาหารคาวและอาหารหวาน โดยทั่วไปเรียกว่า “กะปิ” กะปิที่ทำมาจากเคยหรือกุ้งเคย ซึ่งเป็นสัตว์น้ำเค็มชนิดหนึ่งคล้ายกุ้งแต่ ตัวเล็กมากเปลือกใสบาง ด้วยเหตุนี้กะปิจึงเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า “เยื่อเคย” กะปิที่ดีจะต้องทำจากเคยน้ำลึก เพราะตัวใหญ่ใสไม่มีลูกปลาปน กะปิของเมืองระยองนั้นสันนิษฐานว่าคงจะทำมาแล้วไม่น้อยกว่า 200 ปี ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงอย่างชัดเจน คือ

- พ.ศ. 2419 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสจังหวัดระยองแล้วได้เสด็จไปทอดพระเนตรการทำกะปิที่บริเวณคลองกรุน (บริเวณบ้านเพในปัจจุบัน) ซึ่งพระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เกี่ยวกับการทำเยื่อเคยหรือกะปิ
- พ.ศ. 2419 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสเยือนเกาะเสม็ดอีกคราวหนึ่ง ได้เสด็จทอดพระเนตรการทำเยื่อเคยหรือกะปิหลายแห่ง และทรงเล่าเรื่องเกาะเสม็ดไว้ในหนังสือพระราชนิพนธ์เรื่อง “เสด็จประพาสจันทบุรี”
- พ.ศ. 2438 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ได้เสด็จประพาสเกาะเสม็ด ทรงพระนิพนธ์เรื่อง เทียวทะเลตะวันออก และกล่าวถึงการทำเยื่อเคยหรือกะปิมิวิธีการทำที่พิสดาร จากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเยื่อเคยหรือกะปิหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก ผู้วิจัยพบว่าการทำเยื่อเคยหรือกะปิของกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก ได้มีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลากว่า 100 ปี จากบรรพบุรุษจนกลายเป็นสินค้าพื้นเมืองที่สร้างชื่อเสียงมายาวนาน แหล่งการทำกะปิในจังหวัดระยองมีอยู่หลายแห่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ของตำบลหนองละลอกเป็นแหล่งการทำกะปิที่มีชื่อเสียงของจังหวัดระยองในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำขั้นตอนของการทำเยื่อเคยหรือกะปิกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น หมู่ที่ 3 มาสร้างสรรค์ขึ้นเป็นกระบวนการทำรำ เริ่มตั้งแต่การออกหาเคยของชายชาวประมง การนำเคยที่ได้มาหมักใส่เกลือ การนำเคยที่หมักแล้วมาเคาะน้ำเคยและออกตากแดดในตะแกรงของฝายหญิง เมื่อเคยแห้งพอหมาด ๆ ฝายชายจึงนำเคยมาตำในครกไม้ จนได้เนื้อกะปิ จากนั้นฝายหญิงจึงนำเนื้อกะปิอัดใส่ไหเคลือบดินเผาหรือพลาสติกกล่องกลมมีฝาปิด มีวิธีการอัดกะปิด้วยการใช้นิ้วหัวแม่มือกดไล่จนเนื้อกะปิแน่นจนได้เป็นกะปิที่บรรจุไว้ในภาชนะเป็นสินค้าพื้นเมือง ที่มีสูตรพิเศษและได้รับความนิยมของผู้บริโภคอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน

เพื่อรวมกลุ่มผลิตเยื่อเคยหรือกะปิ เพื่อเป็นสินค้าชุมชน ภายใต้การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองละลอก ในการสนับสนุนเงินงบประมาณ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาดำเนินกิจกรรมตามแนวทางของผู้นำตามนโยบายหลักในการบริหาร ด้วยความพอประมาณ คือ การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ โดยนายองค์การบริหารส่วนตำบลหนองละลอก (นายปราโมทย์ ฉันทมิตร) กลายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล “หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล” ซึ่งได้สร้างรายได้แก่มวลสมาชิกของตำบลหนองละลอก หมู่ที่ 3 ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในส่วนของการสร้างสรรค์ชุดการแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 สะท้อนวิถีทำเยื่อเคยขาวระยอง สื่อให้เห็นถึงการประกอบอาชีพเสริมการทำเยื่อเคยหรือกะปิ ที่มีการใส่เคยโดยชายชาวประมงจังหวัดระยอง โดยใช้ระวะซึ่งเป็นอุปกรณ์การช้อนกึ่งเคย ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทำกะปิ

ช่วงที่ 2 ร่วมปรองดองสืบสานภูมิปัญญา สื่อให้เห็นถึงการรวมกลุ่มของชาวบ้านฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย มาร่วมกันทำเยื่อเคยหรือกะปิ ตามขั้นตอนและกรรมวิธีจนได้เป็น “หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล” ของดีเมืองระยอง (กะปิตำบลหนองละลอก)

ช่วงที่ 3 สุขขึ้นตาฟ้าเพ็ญราวงขาวระยอง สื่อให้เห็นถึงความสนุกสนานรื่นเริงหลังจากที่ได้ประกอบการกิจหน้าที่ประจำหรือประกอบการงานอาชีพจนสำเร็จแล้ว จึงชวนกันมาร่วมร่าวงพื้นเมืองร่าวงขาวระยอง ที่มีบทร้องสื่อความหมาย ถึงการร่วมแรงร่วมใจ และความสามัคคีในหมู่คณะเพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยชาวเมืองระยองเมื่อมีงานบุญหรืองานเทศกาลต่าง ๆ ของหมู่บ้านก็มักจะถือกะปิ น้ำปลา ตัดไม้ติดมือไปช่วยงานนั้นด้วยเสมอ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตคนยองมานานแล้ว

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้แสดง โดยใช้ผู้แสดงชายจำนวน 4 คน ผู้แสดงหญิงกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 คน ผู้แสดงหญิงกลุ่มที่ 2 จำนวน 4 คน และผู้แสดงหญิงกลุ่มที่ 3 จำนวน 4 คน รวมผู้แสดง 16 คน เวลาที่ใช้ในการแสดง 8 นาที ด้านดนตรีประกอบการแสดงได้ประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ชื่อเพลง ระบำเยื่อเคยราย่อง โดยนายกฤษฎา นุ่มเจริญ ใช้วงปี่พาทย์ไม้นวม แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ในทำนองเพลงช่วงท้ายได้นำสร้อยเพลงร่าวงขาวระยอง มาใส่เพื่อสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตอุปนิสัยของชาวระยอง การสร้างสรรค์ทำรำได้นำขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิของกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่ที่ 3 มาสร้างสรรค์ขึ้น เป็นกระบวนทำรำ (เลียนแบบท่าทางของกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น) เริ่มตั้งแต่การออกหาเคยของฝ่ายชายชาวประมง การนำเคยที่ได้มาหมักใส่เกลือ การนำเคยที่หมักแล้วมาเคอน้ำเคยและออกตากแดดในตะแกรงของฝ่ายหญิง

เมื่อเคยแห้งพอหมาด ๆ ฝ่ายชายจึงนำเคยมาตำในครกไม้ จนได้เนื้อกะปิ จากนั้นฝ่ายหญิงจึงนำเนื้อกะปิอัดใส่ไหเคลือบดินเผา หรือกล่องกลมพลาสติกมีฝาปิด มีการอัดกะปิด้วยการใช้นิ้วหัวแม่มือกดไล่จนเนื้อกะปิแน่น จนได้เป็นกะปิที่บรรจุไว้ในภาชนะเป็นสินค้าพื้นเมืองที่สร้างชื่อเสียงมายาวนาน อุปกรณ์ประกอบการแสดงประกอบด้วย ระวะที่ใส่เคยช้อนตัวเคย กระบุงใส่เคย กระชอนเคอน้ำเคย กระจาดใส่เคย ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปกะปิ โดยผู้วิจัยได้จำลองเลียนแบบจากของจริง โดยการย่อส่วนเพื่อให้เหมาะแก่การนำมาใช้ประกอบการแสดง และเกิดความสวยงาม

แสดงการเปรียบเทียบท่าทางของภูมิปัญญาท้องถิ่น กับท่ารำที่ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้น

ภาพที่ 1 การใส่เคยของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่มา: ผู้วิจัย, 15 สิงหาคม 2557

ภาพที่ 2 การเลียนแบบการใส่เคย

ที่มา: ผู้วิจัย, 1 กันยายน 2557

ภาพที่ 3 การเคอน้ำเคยก่อนนำเคยตากแดด

ที่มา: ผู้วิจัย, 15 สิงหาคม 2557

ภาพที่ 4 การเลียนแบบการเคอน้ำเคย

ที่มา: ผู้วิจัย, 1 กันยายน 2557

ภาพที่ 5 การตากเคย
ที่มา: ผู้วิจัย, 15 สิงหาคม 2557

ภาพที่ 7 การตำเคยด้วยครกไม้
ที่มา: ผู้วิจัย, 15 สิงหาคม 2557

ภาพที่ 9 การอัดกะปิ
ที่มา: ผู้วิจัย, 15 สิงหาคม 2557

ภาพที่ 6 การเลียนแบบท่าการตากเคย
ที่มา: ผู้วิจัย, 1 กันยายน 2557

ภาพที่ 8 การเลียนแบบท่าการตำเคย
ที่มา: ผู้วิจัย, 1 กันยายน 2557

ภาพที่ 10 การเลียนแบบท่าการอัดกะปิ
ที่มา: ผู้วิจัย, 1 กันยายน 2557

ภาพที่ 11 การจัดชุดแปรแถวเพื่อนำเสนออุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ในช่วงท้ายของการแสดง
ที่มา: ผู้วิจัย, 1 กันยายน 2557

โน้ตเพลงระบำเยื่อเคยราย้อย (ตัวอย่าง)

Intro

----	--- ล	----	--- ด	----	--- ร	----	--- ด
----	--- ร	----	--- ม	----	-- ฟ ม ร	- ม - ฟ	-ช-ล
----	--- ร	----	--- ท	----	--- ม	----	--- ร
----	--- ช	----	--- ม	---	--- ร	---	---
----	---	----	---	---	---	---	---
----	---	----	---	---	---	---	---
----	---	----	---	---	---	---	---

เนื้อเพลง (ข้อขึ้น)

---	ช	--	ช ช	- ร - ม	- ร - ช	---	ช	--	ช ช	- ช - ท	- ร - ช
-----	---	----	-----	---------	---------	-----	---	----	-----	---------	---------

-เล่นตะโพน-

เนื้อเพลง (เพลงเร็ว)

- - รีมี่	- รිරිරี่	มรีดี่ ท	- ล ล ล	- - ซ ฟ	- ซ - ล	- มรี ท	- ล - ซ
- - รีมี่	- รිරිරี่	มรีดี่ ท	- ล ล ล	- - ซ ฟ	- ซ - ล	- มรี ท	- ล - ด
- - ล ท	- - ซ ล	- - ลท	--ลดี	--ลท	--ซล	รซลท	ดรี--
- - - -	- - - -	- ม - ฟ	- ซ - ล	- - - -	- ดี - ท	- - ล ซ	- ฟ - ซ
- - ร ซ	- - ดี ซ	- - ดี ซ	ล ท ดรี	- - ร ซ	ลทดรี	ดรีมี่ซ	ลทดรี
- - - -	- - - ซ	- ล - ท	- รี่ - ซ	- - ร ซ	ล ท ดรี	ดรีมี่ ซ	ล ท ดรี
- ซ - ซ	ร ซ - รี่	- - - -	- ดรีมี่	- ซี่ - มี่	- รี่ - ดี	- รีดี่	- รีดี่
- รีดี่	- ท ล ล	- ท ล ล	- ท ล ล	- ล ซ ม	- ร - ซ	- - ซ ล	- ดรีดี่

(สร้อยเพลง) รำวงขวระยอง

ขึ้นตาฟ้าเพ็ญเห็นพระจันทร์นวลส่อง แอ้าหมู่พวกเราพวกขวระยอง สนุกลำพองด้วย
เพลงลำนำน้าทั้งชาวปลวกแดงชาวแกลงบ้านค่าย อำเภอมืองต่างหมายเรียงรายพื่อนร้า

สรุปและอภิปรายผล

กะปิของเมืองระยองนั้น สันนิษฐานว่าคงจะทำมาแล้วไม่น้อยกว่า 200 ปี ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ คือ พ.ศ. 2419 รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสจังหวัดระยอง ได้เสด็จไปทอดพระเนตรการทำกะปิที่บริเวณคลองกรุน (บ้านเพ) ปรากฏเป็นพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับการทำเยื่อเคยหรือกะปิ และ พ.ศ. 2419 รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสเยือนเกาะเสม็ด อีกคราวหนึ่ง ได้เสด็จทอดพระเนตรการทำเยื่อเคยหรือกะปิหลายแหล่ง และทรงเล่าเรื่องเกาะเสม็ดไว้เป็นพระราชนิพนธ์เรื่อง “เสด็จประพาสจันทบุรี” พ.ศ. 2438 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ได้เสด็จประพาสเกาะเสม็ด ปรากฏเป็นพระนิพนธ์เรื่อง เทียวทะเล ตะวันออก กล่าวถึงการทำเยื่อเคยหรือกะปิมิวิธีการทำที่พิสดาร

ส่วนของขั้นตอนการสร้างสรรคงานขึ้นเป็นชุดการแสดงในลักษณะ ระบายเยื่อเคยร่ายอง ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีประกอบงานสร้างสรรค์ครั้งนี้ คือ ทฤษฎีการสร้างสรรคการแสดง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นด้วยตนเองในมุมมอง หรือความคิดที่มีการเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างสัมพันธ์กันจากประสบการณ์เดิมที่ได้สั่งสมมา เราสามารถนำความคิดนั้น มาจัดเป็นกระบวนการขั้นตอนได้ ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว นำมาใช้ในการประดิษฐ์สร้างสรรคท่ารำ เพื่อสื่อถึงการเคลื่อนไหวอริยาบถต่าง ๆ ในขณะทำการแสดงให้สัมพันธ์กับท่าทางตามธรรมชาติของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงพื้นที่ว่าง ที่เกิดขึ้นในขณะทำการแสดงอย่างเหมาะสม ทฤษฎีทัศนศิลป์ นำมาใช้สร้างสรรคเครื่องแต่งกายให้มีลักษณะรูปแบบเฉพาะของการแสดง การใช้สีเพื่อต้องการสื่อถึงยุคสมัย และวิถีชีวิต ใช้ในการจัดรูปแบบการแปรแถว ตั้งซุ้มในลักษณะต่าง ๆ การออกแบบแสง สีให้เข้ากับช่วงเวลาสถานที่ และลักษณะของเครื่องแต่งกาย ตลอดจนอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่เสริมจินตนาการของผู้ชม ให้เกิดอรรถรสความกลมกลืนทางศิลปะ คือ ความสมดุลและเด่นชัด จุดเน้นโดยกำหนดตำแหน่งของพื้นที่ผู้แสดงบนเวทีที่ชัดเจนไม่บดบังกันขณะทำการแสดง เพื่อให้การแสดงมีความสวยงามและเกิดมุมมองสุนทรียรสทางด้านนาฏศิลป์ไทยที่บริสุทธิ์ การสร้างสรรคท่ารำตามขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิของภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีลักษณะท่าทางของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับท่ารำที่ประดิษฐ์สร้างสรรคขึ้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในส่วนของกิจกรรมที่ปฏิบัติ และใช้อุปกรณ์ประกอบการทำแบบเดียวกัน เพียงแต่ย่อขนาดลงให้เหมาะสมกับการแสดง เพื่อให้เกิดความสวยงาม

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้สร้างสรรคผลงานชุดระบายเยื่อเคยร่ายองมาแล้วนั้นผู้วิจัยพบว่าสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้งานดำเนินไปอย่างตรงเป้าหมาย คือ

1. การสร้างสรรคงานต้องมีความรอบคอบและความละเอียดอย่างมาก ผู้วิจัยต้องใช้ความพยายามในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลภาคสนามในการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้รู้และเข้าใจถึงขั้นตอนการทำเยื่อเคยหรือกะปิ ที่ต้องใช้ความอดทนเพราะต้องทำกลางแสงแดด ไม่พบมีการทำกะปิในที่ร่ม บางครั้งการทำกะปิในเวลาที่ไม่เหมาะสม กรณีที่มีฝนตกลงมาคุณภาพของกะปิที่ได้จะลดด้อยลง เช่น กลิ่น รสชาติ สี และระยะเวลาในการเก็บรักษาสั้นลง จึงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยควรศึกษาสภาพอากาศก่อนลงมือปฏิบัติ เช่น การฟังรายงานพยากรณ์อากาศในแต่ละวัน
2. ต้องเอาใจใส่ต่อการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ สิ่งสำคัญที่ได้รับจากการทำงานวิจัยคือ ได้มีโอกาสเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฝึกความกล้าในการออกสัมภาษณ์ข้อมูล

มาสนับสนุนงานวิจัยสร้างสรรค์ ฝึกความรับผิดชอบ และการแบ่งเวลาให้มีความเหมาะสมในการทำงานวิจัยสร้างสรรค์

3. การเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลงานที่ออกมามีมุมมองที่หลากหลาย ดังนั้นจำเป็นต้องรับฟังข้อเสนอแนะ จากกลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์ เช่น ศิลปินแห่งชาติ ครูเชี่ยวชาญ ครูชำนาญการด้านนาฏศิลป์ไทยเฉพาะด้าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะด้าน ที่ได้ให้ความคิดเห็นในกระบวนการขั้นตอนของการจัดสัมมนาเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ ระบายเยื่อเคยร่ายอง จึงจะทำให้ผลงานที่ออกมาประสบผลสำเร็จ น่าประทับใจ ทั้งผู้ลงมือปฏิบัติและผู้ที่ได้มีโอกาสรับชมการแสดงผลงานสร้างสรรค์นี้

4. จากการที่ได้ศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจังหวัดระยอง โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลหนองละลอก ยังพบมีการทำเกษตรกรรมด้านอื่น ๆ เช่น การทำไร่สับปะรด มีขั้นตอนที่น่าสนใจเริ่มตั้งแต่การปลูก การบำรุงรักษาให้เกิดการเจริญเติบโตจนเป็นผล การนำผลที่ได้มาแปรรูปต่าง ๆ จึงควรมีการประดิษฐ์คิดสร้างสรรค์ขึ้นเป็นการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชาวไร่จังหวัดระยอง

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). **ความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คุรุสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). **วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดระยอง**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- เฉลียว ราชบุรี. (2549). **ประวัติศาสตร์เมืองระยอง**. ระยอง : ระยองกันเอง.
- ประภาสี สีหอำไพ. (2531). **การเขียนแบบสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร. (2556). **สรุปผลการดำเนินงานโครงการจัดการความรู้สู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม (หลักสูตร การผลิตกะปอนามัยบ้านกระเช้าขาว) ปี 2554-2555**. สมุทรสาคร : วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2557). **หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองละลอก. (2555). **เอกสารบรรยายสรุปองค์การบริหารส่วนตำบลหนองละลอก ปี 2555**. ระยอง : สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองละลอก.

จรัญ พงษ์พิทักษ์. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเยื่อเคยหรือกะปิ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก.

สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2556.

จิรวรรณ อุ่มสุข. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเยื่อเคยหรือกะปิ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก. **สัมภาษณ์**,

30 เมษายน 2556.

เฉลียว ราชบุรี. ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดระยอง/รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่

ประถมศึกษาระยอง เขต 1. **สัมภาษณ์**, 3 มีนาคม 2557.

ชูชาติ อ่อนเจริญ. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานระยอง. **สัมภาษณ์**,

11 มีนาคม 2557.

ดำรงห์ การครคิด. วัฒนธรรมจังหวัดระยอง (9). **สัมภาษณ์**, 10 มีนาคม 2557.

ทวนธน คำมีศรี. ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง/ผู้แทนนายกองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดระยอง. **สัมภาษณ์**, 11 มีนาคม 2557.

ปราโมทย์ ฉันทมิตร. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองละลอก. **สัมภาษณ์**, 12 มีนาคม 2557.

น้อม สุนทรณอม. ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหนองละลอก. **สัมภาษณ์**, 12 มีนาคม 2557.

สมลักษ์ แก้วชิงดวง. หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชนจังหวัดระยอง/ผู้แทนพัฒนาการ

จังหวัดระยอง. **สัมภาษณ์**, 10 มีนาคม 2557.

สะอาด ทัดไธสง. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเยื่อเคยหรือกะปิ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก. **สัมภาษณ์**,

30 เมษายน 2557.

อานนท์ เมธินันท์ชัย. กำนันตำบลหนองละลอก. **สัมภาษณ์**, 3 มีนาคม 2557.

อิม จิตบรรจง. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเยื่อเคยหรือกะปิ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองละลอก. **สัมภาษณ์**,

30 เมษายน 2556.